

**Komunikat Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla
działu administracji rządowej - sprawiedliwość
z dnia 25 lipca 2019 r. (Dz.Urz.MS z 2019 r. poz. 160)**

Na podstawie art. 69 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 869) ustala się szczegółowe wytyczne w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej - sprawiedliwość.

Rozdział I. Przepisy ogólne.

§ 1 Ilekroć w komunikacie jest mowa o:

- 1) kontroli zarządczej - należy przez to rozumieć kontrolę zarządczą w rozumieniu działu I rozdziału 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
- 2) dziale - należy przez to rozumieć dział administracji rządowej sprawiedliwość w rozumieniu ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz.U. z 2019 r. poz. 945);
- 3) jednostce - należy przez to rozumieć jednostkę w dziale, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
- 4) planie działalności Ministra - należy przez to rozumieć plan działalności Ministra Sprawiedliwości, sporządzony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 29 września 2010 r. w sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania (Dz.U. poz. 1254);
- 5) planie działalności - należy przez to rozumieć plan działalności, sporządzony przez jednostki w dziale na podstawie planu działalności Ministra Sprawiedliwości;
- 6) sprawozdaniu z wykonania planu działalności - należy przez to rozumieć sprawozdanie z wykonania planu działalności, sporządzone zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 29 września 2010 r. w sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania;
- 7) oświadczeniu o stanie kontroli zarządczej - należy przez to rozumieć oświadczenie o stanie kontroli zarządczej, sporządzone według wzoru, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru oświadczenia o stanie kontroli zarządczej (Dz.U. poz. 1581);
- 8) standardach kontroli zarządczej - należy przez to rozumieć standardy określone w Komunikacie nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz.Urz. Min. Fin. poz. 84);
- 9) wytycznych Ministerstwa Finansów - należy przez to rozumieć Komunikat nr 6 Ministra Finansów z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowych wytycznych dla sektora finansów publicznych w zakresie planowania i zarządzania ryzykiem (Dz.Urz. Min. Fin. poz. 56).

§ 2

1. Minister Sprawiedliwości zapewnia funkcjonowanie adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej w kierowanym przez niego dziale administracji rządowej, w zakresie spraw niezatrzeżonych odrębnymi przepisami do kompetencji innych organów państwowych i z uwzględnieniem zasady niezawisłości sędziowskiej, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Zapewnienie funkcjonowania kontroli zarządczej na I poziomie należy do obowiązków:

- 1) w Ministerstwie Sprawiedliwości - Ministra Sprawiedliwości za pośrednictwem Dyrektora Generalnego;
- 2) w jednostkach organizacyjnych sądownictwa powszechnego - prezesa i dyrektora sądu w zakresie zadań przypisanych w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 52, 60 i 125);
- 3) w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej - Dyrektora Generalnego Służby Więziennej;
- 4) w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich - dyrektora;
- 5) w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej, z wyłączeniem Centralnego Zarządu Służby Więziennej oraz Wyższej Szkoły Kryminologii i Penitencjarystyki w Warszawie - kierownika jednostki;
- 6) w Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości, Instytucie Ekspertyz Sądowych im. prof. dra Jana Sehna w Krakowie, Instytucie Ekspertyz Ekonomicznych i Finansowych w Łodzi, Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury-dyrektora, w Wyższej Szkole Kryminologii i Penitencjarystyki w Warszawie - rektora-komendanta.

3. Zapewnienie funkcjonowania kontroli zarządczej na II poziomie należy do obowiązków:

- 1) prezesa sądu nadzrędnego - w zakresie zadań przypisanych temu organowi w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych - wobec sądów podległych;
- 2) dyrektora sądu apelacyjnego - w zakresie zadań przypisanych temu organowi w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych - wobec sądów podległych;
- 3) Dyrektora Generalnego Służby Więziennej - wobec podległych jednostek organizacyjnych Służby Więziennej;
- 4) dyrektorów okręgowych Służby Więziennej - wobec podległych zakładów karnych i aresztów śledczych;
- 5) Dyrektora Departamentu Spraw Rodzinnych i Nieletnich - wobec zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich.

§ 3 Podmioty wymienione w § 2 ust. 2 i 3 na bieżąco podejmują działania w celu zapewnienia funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej w nadzorowanych lub kierowanych jednostkach w dziale, zgodnie ze standardami kontroli zarządczej.

§ 4

1. Obowiązki koordynatora kontroli zarządczej w dziale wykonuje Departament Strategii i Funduszy Europejskich, stosownie do kompetencji przyznanych w Regulaminie organizacyjnym Ministerstwa Sprawiedliwości.

2. Kontrola w ramach nadzoru administracyjnego Ministra Sprawiedliwości nad działalnością sądów, o którym mowa w art. 9 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, jest przeprowadzana na podstawie przepisów odrębnych.

§ 5 Doradztwo na rzecz Ministra Sprawiedliwości w zakresie zapewnienia funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej oraz skutecznego audytu wewnętrznego świadczy Komitet Audytu w składzie i w ramach kompetencji wskazanych w Regulaminie Komitetu Audytu dla działu administracji rządowej - sprawiedliwość.

Rozdział II. Planowanie działalności.

§ 6 Określanie celów i zadań stanowi najważniejszy proces kontroli zarządczej oraz istotne kryterium dokonywania jej oceny.

§ 7 Wyznaczanie celów i zadań w dziale jest realizowane w sposób kaskadowy od szczebla Ministra Sprawiedliwości poprzez poszczególne szczeble struktury organizacyjnej działu.

§ 8

1. Podstawę sporządzenia planu działalności Ministra stanowi, zaakceptowana przez Kierownictwo Ministerstwa Sprawiedliwości i przeprowadzona przez Departament Strategii i Funduszy Europejskich, analiza uwarunkowań strategicznych zawierająca propozycje celów do planu działalności Ministra.

2. Na podstawie zaakceptowanej analizy uwarunkowań strategicznych Departament Strategii i Funduszy Europejskich koordynuje proces ustalania wartości mierników i najważniejszych zadań służących realizacji celów.

§ 9 Przygotowany przez Departament Strategii i Funduszy Europejskich i zatwierdzony przez Ministra Sprawiedliwości projekt planu działalności Ministra jest przekazywany do dnia 31 października Prezesowi Rady Ministrów.

§ 10 Niezwłocznie po zatwierdzeniu przez Ministra Sprawiedliwości plan działalności Ministra jest publikowany w Biuletynie Informacji Publicznej oraz przekazywany do jednostek w dziale, w celu sporządzenia przez nie planów działalności.

§ 11 Plan działań Ministerstwa Sprawiedliwości sporządza się do dnia 31 grudnia w sposób zapewniający realizację na zakładanym poziomie celów określonych w planie działalności, o którym mowa w § 9.

§ 12 Kierownicy jednostek w dziale sporządzają do dnia 31 grudnia każdego roku plany działalności dla kierowanych jednostek na rok następny na podstawie planu działalności Ministra, z zachowaniem systemu kaskadowania celów i zadań.

§ 13 Prezes i dyrektor sądu apelacyjnego na podstawie planu działalności Ministra wspólnie sporządzają:

1) plan działalności dla obszaru apelacji, który przekazują sądom okręgowym i rejonowym - stosownie do kompetencji określonych w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, w terminie umożliwiającym sporządzenie planów działalności przez wszystkie jednostki sądownictwa powszechnego z obszaru apelacji, z zachowaniem terminu określonego w § 12;

2) plan działalności dla sądu apelacyjnego w terminie określonym w § 12.

§ 14 Dyrektor Generalny Służby Więziennej na podstawie planu działalności Ministra sporządza plan działalności dla bezpośrednio podległych jednostek organizacyjnych Służby Więziennej i przekazuje go tym jednostkom w terminie umożliwiającym sporządzenie planów działalności kolejno przez wszystkie jednostki organizacyjne - stosownie do hierarchii wynikającej ze struktury organizacyjnej Służby Więziennej, w terminie określonym w § 12.

§ 15 Dyrektor Departamentu Spraw Rodzinnych i Nieletnich, na podstawie planu działalności Ministra, sporządza plan działalności dla zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich oraz przekazuje go tym jednostkom w terminie umożliwiającym sporządzenie przez nie planów działalności, z zachowaniem terminu określonego w § 12.

§ 16 Plany działalności, sporządzane przez prezesów i dyrektorów sądów apelacyjnych dla obszaru apelacji, Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, Dyrektora Departamentu Spraw Rodzinnych i Nieletnich, dyrektorów Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, Instytutu Ekspertyz Sądowych im. prof. dra Jana Sehna w Krakowie, Instytutu Ekspertyz Ekonomicznych i Finansowych w Łodzi, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz rektora-komendanta Wyższej Szkoły Kryminologii i Penitencjarystyki w Warszawie są przekazywane Ministrowi Sprawiedliwości, za pośrednictwem Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich, do dnia 31 grudnia każdego roku.

§ 17

1. W przypadku zmiany planu działalności, o którym mowa w § 9, w wyniku uwzględnienia przez Ministra Sprawiedliwości uwag zgłoszonych przez Prezesa Rady Ministrów, przepisy § 10 i § 16 stosuje się odpowiednio.

2. Zatwierdzone przez Ministra Sprawiedliwości zmiany planu działalności Ministra są zobowiązane uwzględnić wszystkie jednostki w dziale, stosownie do zakresu kompetencji, w trybie określonym w § 12-15.

Rozdział III. System zarządzania ryzykiem.

§ 18 Jednostki w dziale realizują proces zarządzania ryzykiem odnoszącym się do celów i zadań ujętych w planie działalności.

§ 19

1. Zarządzanie ryzykiem obejmuje identyfikowanie, analizę ryzyka i adekwatne do poziomu ryzyka reagowanie na nie.

2. Proces zarządzania ryzykiem powinien być dokumentowany na każdym etapie.

§ 20

1. Identyfikacja ryzyka jest zadaniem ciągłym, uwzględniającym zarówno czynniki zewnętrzne jak i wewnętrzne, mające wpływ na sytuację jednostki i tym samym na realizację celów, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Zasadniczy proces identyfikacji ryzyka powinien być zintegrowany z etapem planowania działalności.

3. W identyfikację ryzyka powinny być zaangażowane osoby, które będą później odpowiedzialne za realizację wyznaczonych celów i zadań.

§ 21

1. Analiza ryzyka w dziale polega na oszacowaniu poziomu ryzyka, rozumianego jako iloczyn oceny prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka oraz oceny jego skutków, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Kryteria analizy wskazujące sposób mierzenia prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka i jego skutków powinny zostać opracowane stosownie do charakteru ryzyk i z uwzględnieniem specyfiki jednostek oraz analizowanego obszaru.

§ 22

1. Sposób reakcji na ryzyko powinien zależeć od poziomu akceptowanego ryzyka i relacji kosztów wdrożenia działań, które stanowiłyby odpowiedź na ryzyko oraz korzyści uzyskanych z tych działań.
2. Opracowanie kryteriów analizy ryzyka oraz określenie akceptowanego poziomu ryzyka i rodzaju reakcji na ryzyko jak również nadzór nad efektywnością i skutecznością systemu zarządzania ryzykiem należy do obowiązków kierowników jednostek w dziale oraz podmiotów wymienionych w § 2 ust. 3.
3. Proces zarządzania ryzykiem powinien zostać udokumentowany, w szczególności poprzez utworzenie rejestru ryzyk dla poszczególnych celów i zadań, zawierającego m.in.:

- 1) opis zidentyfikowanych ryzyk;
- 2) określenie akceptowanego poziomu ryzyk;
- 3) analizę ryzyk;
- 4) właścicieli ryzyk (jako osób posiadających kompetencje do podjęcia działań zaradczych w stosunku do zarządzanego obszaru i którzy są z tego zarządzania rozliczani);
- 5) reakcje wobec ryzyk;
- 6) planowane mechanizmy kontroli.

§ 23 Kierownicy jednostek w dziale, mając na uwadze ważną rolę audytu wewnętrznego w ocenie skuteczności i usprawnianiu procesów zarządzania ryzykiem, zatwierdzają kartę audytu, określającą cel, uprawnienia i zakres odpowiedzialności audytu wewnętrznego, z zachowaniem jego niezależności i obiektywności działań o charakterze zapewniającym i doradczym.

Rozdział IV. Monitorowanie i ocena.

§ 24 Monitorowanie i ocena systemu kontroli zarządczej powinny być prowadzone na bieżąco oraz odpowiednio dokumentowane.

§ 26

1. Kierownicy jednostek w dziale są zobowiązani do kwartalnego raportowania z zarządzania ryzykiem w zakresie realizacji celów kaskadowanych z planu działalności Ministra, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Podmioty wymienione w § 2 ust. 3 powinny zorganizować system raportowania dla jednostek podległych i nadzorowanych, określając terminy przekazywania raportów kolejno przez wszystkie jednostki w sposób umożliwiający sporządzenie zbiorczego raportu i przekazanie go do Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich nie później niż w terminie 30 dni od zakończenia kwartału.
3. Przekazanie do Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich zbiorczego raportu, o którym mowa w ust. 2, nie dotyczy czwartego kwartału.
4. Raport, o którym mowa w ust. 1 i 2, powinien być poprzedzony analizą znaczenia danych ryzyk dla realizacji poszczególnych celów, co powinno umożliwić wskazanie jednostce nadrzędnej i nadzorującej do trzech najistotniejszych ryzyk wraz z planowanymi i podjętymi w reakcji na ryzyko działaniami.
5. Wzór raportu, o którym mowa w ust. 1 i 2, jest określony w załączniku do niniejszego komunikatu.

§ 27

1. Na podstawie otrzymanych zbiorczych raportów kwartalnych, o których mowa w § 26 ust. 2, Departament Strategii i Funduszy Europejskich opracowuje kwartalny raport ze stopnia realizacji celów określonych w planie działalności Ministra wraz z oceną ryzyka/ prawdopodobieństwa nieosiągnięcia wskazanych w planie działalności wartości mierników dla poszczególnych celów oraz przedkłada je Ministrowi Sprawiedliwości.
2. Departament Strategii i Funduszy Europejskich, z własnej inicjatywy lub z polecenia Ministra Sprawiedliwości, może wnioskować o złożenie dodatkowych wyjaśnień w związku ze stwierdzeniem wysokiego poziomu ryzyka niezrealizowania danego miernika, określającego stopień realizacji celu z planu działalności Ministra.
3. Raport, o którym mowa w ust. 1, Departament Strategii i Funduszy Europejskich przekazuje do wiadomości wszystkich członków Kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości, w tym do przewodniczącego Komitetu Audytu.

§ 28

1. Kierownicy jednostek w dziale sporządzają sprawozdania z wykonania planu działalności oraz składają oświadczenia o stanie kontroli zarządczej w zakresie kierowanej jednostki do dnia 31 marca, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Podmioty wymienione w § 2 ust. 3 pkt 1-3 i 5 odpowiadają za organizację systemu sporządzania i przekazywania sprawozdania z planu działalności i oświadczenia o stanie kontroli zarządczej dla jednostek podległych i nadzorowanych, określając terminy ich przekazywania w sposób umożliwiający sporządzenie zbiorczego sprawozdania i oświadczenia o stanie kontroli zarządczej oraz przekazanie go do Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich nie później niż do dnia 31 marca.
3. Dyrektor Generalny przekazuje Ministrowi Sprawiedliwości, za pośrednictwem Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich, oświadczenie o stanie kontroli zarządczej nie później niż do dnia 31 marca.

§ 29

1. Na podstawie otrzymanych sprawozdań i oświadczeń, o których mowa w § 28 ust. 2 i 3, Departament Strategii i Funduszy Europejskich opracowuje i przedkłada do podpisu Ministrowi Sprawiedliwości, do dnia 30 kwietnia każdego roku, projekt sprawozdania z wykonania planu działalności Ministra i projekt oświadczenia o stanie kontroli zarządczej w dziale administracji rządowej sprawiedliwości.

2. Departament Strategii i Funduszy Europejskich, z własnej inicjatywy lub z polecenia Ministra Sprawiedliwości, może wnioskować o przekazanie dodatkowych informacji oraz złożenie dodatkowych wyjaśnień w związku z przygotowaniem projektu sprawozdania i oświadczenia o stanie kontroli zarządczej.

3. W celu dokonania prawidłowej oceny stanu kontroli zarządczej należy wziąć pod uwagę informacje dostępne z różnych źródeł, w tym w szczególności z:

- 1) monitoringu realizacji celów i zadań;
- 2) samooceny systemu kontroli zarządczej, która powinna być przeprowadzana corocznie w każdej jednostce w dziale;
- 3) systemu zarządzania ryzykiem;
- 4) wyników pracy audytu i kontroli wewnętrznej;
- 5) wyników kontroli i audytów zewnętrznych.

§ 30 Plany działalności, o których mowa w § 12, jak również sprawozdania z planu działalności i oświadczenia o stanie kontroli zarządczej, o których mowa w § 28 ust. 1 i § 29 ust. 1, podlegają publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej.

§ 31 Traci moc komunikat Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej - sprawiedliwość (Dz.Urz. Min. Sprawiedl. poz. 82).

§ 32 Komunikat wchodzi w życie z dniem podpisania.

Załącznik Raport z zarządzania ryzykiem (wzór).
(patrz oryginał)